

20. Paars Zuidwest-Nederland

P.J. Schroevers

Als men vandaag de dag als ecooloog, zoals ondergetekende, geconfronteerd wordt met een ontwikkelingsnota van de Rijksplanologische Commissie²⁶, zoals het paarse boekje dat vandaag in discussie is, dan is men nieuwsgierig naar de inhoud. En ja hoor, op allerlei plaatsen duikt het bewuste woordje op. Er is zelfs een speciaal milieumodel ontwikkeld, namelijk een tweetal alternatieven vanuit een andere invalshoek, zes kolommen druks, dat is dus niet niks. De inhoud van deze kolommen kan zich verheugen in de instemming van de ecooloog, wat evenzeer geldt voor de doelstellingen, zoals die zijn geformuleerd op pagina 88. Tot zover dus niets dan lof.

Maar nu komt de kater. Vergelijken we namelijk de doelstellingen, in het bijzonder de eerste en voor mij verreweg de belangrijkste: bevordering van de diversiteit en de stabiliteit van de natuurlijke ecosystemen – inderdaad een hoofdvoorwaarde om een milieu überhaupt te kunnen beheren – met de eerste randvoorwaarde, dan blijkt op welke gedachtenfout het concept berust. Want die randvoorwaarde is opgelegd door het economische model: *‘Het groeitempo van de nationale economie moet voldoende hoog blijven’*. Daarachter vinden we dan de onjuiste bewering, dat dit *‘reeds zou moeten om de realisering van het milieumodel te kunnen financieren’*.

Groei scheidt nieuwe groei – een grondwet voor levende systemen waar input van energie op oneindig gesteld is. Zo is de milieubusiness opgenomen in het groeisysteem en draagt dus zélf bij aan de vervuiling. Degenen onder u die Dennis Meadows van het MIT kennen, zullen weten dat ik me met deze stelling niet alleen voel staan.

De pagina's 88 en 89 zijn dus ronduit met elkaar in strijd. Dat betekent in de praktijk dat we in de nabije toekomst voor controversen komen te staan, precies zoals het vroeger ging. En wat dan te doen? Het antwoord geeft de tweede randvoorwaarde van het sociaal-economische model: dan moeten de economische voorwaarden prevaleren. Het is dus niet anders dan het was, vóór de vervuilingsproblematiek zich aan ons ging opdringen.

Ik weet wat er gebeuren gaat. En mijn conclusie is – men vergeve mij de enigszins onparlementaire uitdrukkingwijze – dat de invoeging van een milieumodel hier voor Jan Lul staat. Dat model is bij voorbaat van mededinging uitgesloten.

²⁶Anon., 1971. De ontwikkeling van Zuidwest-Nederland. Rapport van de Rijksplanologische Commissie, Den Haag.

Over de vraag wat nu precies dat misgaan inhoudt en wanneer dat het geval zal zijn, is lang te praten. In de discussies in de Eerste Kamer zijn hierover zinnige dingen gezegd. De vraag werd daar gesteld, wat we onder 'voldoende biologisch evenwicht' moeten verstaan. Ik ben het eens met de spreker die stelde, dat daar moeilijk een antwoord op te geven is. Maar moet daaraan toevoegen dat ik die vraag eigenlijk niet relevant vind. In een exponentiële ontwikkeling is de tijd tussen nú en 'onvoldoende' steeds korter. Of dat nu om een maand gaat of om een jaar, is dan niet belangrijk meer.

In een artikel, geschreven in 1970, heb ik gewezen op het mogelijke verband tussen verontreiniging van water, eutrofiëring, blauwwierbloei en eendensterfte in de Haagse grachten. Oorzaak: de zeer giftige boterzuurbacterie, waarvan ook stammen bekend zijn die voor de mens zeer giftige stoffen produceren. Zulk water moeten wij drinken!

In zijn nieuwe boek *The Closing Circle; Nature, Man and Technology* noemt Barry Commoner een aantal van deze verschijnselen. Overmaat aan organische stoffen in het oppervlaktewater bijvoorbeeld neemt de natuurlijke bufferfunctie tussen bodem en gebruiker weg, waardoor vele pathogene boterzuurbacteriën en schimmels zich enorm uitbreiden, zoals bovengenoemde boterzuurbacteriën. Ook kankerverwekkende schimmels worden vermeld. Daarnaast schijnen deze effecten door het gebruik van o.a. 'de pil' zeer versterkt te worden (synergisme).

In 1965 werd uit Florida een nieuwe ziekte gemeld die thans bekend staat onder de naam meningo-encephalitis (een combinatie van hersenen hersenvliesontsteking). Oorzaak: een amoëbe uit vervuild water. Gelijksortige verschijnselen van bacteriële oorsprong in New York geconstateerd. Een nieuwe, onbekende ziekte schijnt zich voor te doen in Utrecht? We staan nog maar aan het begin van deze ontwikkeling.

De rampen die Commoner binnen dertig jaar voorspelt, zijn géén spinsels van een verward brein. Het is dezelfde groei die het uitgangspunt van deze nota vormt. Die is echter oorzaak van zoveel onvoorzienbaars dat het dwaas, zelfs onwetenschappelijk, is om er geen rekening mee te houden. De nota over Zuidwest-Nederland gaat de moeilijkheden uit de weg. De aanwezigheid van een paar natuurreservaten kan dit niet goedmaken.

Mijn toekomstverwachting beweegt zich in de richting die Commoner beschrijft. Ik dacht dat we het daarmee konden doen. Tenzij men er anders over denkt dan de opstellers van de nota. Als de RPC eerlijk was geweest, dan had ze het milieumodel weggelaten; dan hadden we tenminste meteen kunnen zien waar het op stond. Nu hebben we pas na veel lezen kunnen ontdekken dat het dezelfde pap is als voorheen, alleen aangelengd met veel mooie woorden.